

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสาเหตุการรวมกลุ่มและเหตุผลในการขยายความร่วมมือเชิงเครือข่ายของกลุ่มประชาสังคมข้ามพรมแดน 2) ศึกษารูปแบบการเคลื่อนไหวในการคัดค้านการระเบิดแก่งแม่น้ำโขง 3) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเคลื่อนไหวและศักยภาพของกลุ่มประชาสังคมข้ามพรมแดน และ 4) เพื่อคาดการณ์แนวโน้มการเคลื่อนไหวและศักยภาพของกลุ่มประชาสังคมข้ามพรมแดนในอนาคต งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ การสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างร่วมกับการเข้าไปสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาพบว่า เครือข่ายอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง-ล้านนามีลักษณะเป็นประชาสังคมข้ามพรมแดน โดยมีสาเหตุสำคัญในการรวมกลุ่ม *ประการแรก* คือการได้รับผลกระทบจากโครงการระเบิดแก่ง *ประการที่สอง* การปิดบังข้อมูลหรือนำเสนอข้อมูลในลักษณะที่ตรงข้ามกับข้อเท็จจริงของรัฐบาล และ *ประการสุดท้าย* กลุ่มประชาสังคมในระดับท้องถิ่นต้องการสร้างความเข้มแข็งและอำนาจการต่อรองกับรัฐบาล โดยมีรูปแบบการเคลื่อนไหว อาทิเช่น การจัดเวทีเสวนาทั้งในและต่างประเทศ การสร้างความร่วมมือเชิงเครือข่ายกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและกลุ่มประชาสังคมในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง การเคลื่อนไหวผ่านสื่อมวลชนและการลงลายมือชื่อยื่นหนังสือต่อรัฐบาลไทย กระทรวงการต่างประเทศ สถานทูตจีนและสหประชาชาติ

จากการศึกษาในพื้นที่พบว่า การจะบรรลุผลสำเร็จในการคัดค้านการระเบิดแก่งต้องอาศัย การสร้างความร่วมมือเชิงเครือข่ายเป็นกุญแจสำคัญ โดยเริ่มจากการรวมกลุ่มประชาสังคมในระดับ ท้องถิ่น ต่อมาขยายเครือข่ายในระดับภูมิภาค หลังจากนั้นขยายในระดับประเทศร่วมกับองค์กร พัฒนาเอกชน จนกระทั่งขยายข้ามพรมแดนระหว่างไทย-ลาว และกลุ่มประชาสังคมในอนุภูมิภาค ลุ่มน้ำโขงและต่างประเทศที่สนใจปัญหาแม่น้ำโขง สุดท้ายการดำเนินการคัดค้านในลักษณะ เครือข่ายประชาสังคมข้ามพรมแดนนำไปสู่การระงับโครงการระเบิดแก่งไว้ได้ชั่วคราวตั้งแต่ปี ค.ศ. 2004 ถึงปัจจุบัน ซึ่งนับว่าประสบความสำเร็จพอสมควร

ทางด้านปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพของกลุ่มประชาสังคมข้ามพรมแดนมีทั้งปัจจัยภายในและ ปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายในที่สำคัญได้แก่ รูปแบบการปกครองแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ของลาว และเงินที่จำกัดสิทธิของประชาชนในการรวมกลุ่มคัดค้านอำนาจรัฐ ส่วนปัจจัยภายนอกที่สำคัญคือ กระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่มเป็นรัฐภูมิภาค เพื่อขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุน ซึ่งนำไปสู่การแสวงหาผลประโยชน์สูงสุดจากแม่น้ำโขง ทำให้แม่น้ำโขง สูญเสียความสมดุลของระบบนิเวศน์ แต่ในขณะเดียวกันกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการเชื่อมโยงและ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มประชาสังคมในประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ทำให้เกิดความร่วมมือ ในลักษณะเครือข่ายทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ ฉะนั้นสิ่งสำคัญที่รัฐบาลทุกประเทศ ต้องร่วมมือกันคือ การมองปัญหาแม่น้ำโขงเป็นปัญหาสาธารณะที่ทุกฝ่ายต้องร่วมกันแก้ไขปัญหามี ใช้น้ำที่ของใครคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แล้วสร้างความร่วมมือเชิงเครือข่ายระหว่างกัน เพื่อเฝ้าระวังและป้องกันภัยคุกคามที่จะเกิดขึ้นกับแม่น้ำโขงในอนาคต

ส่วนแนวโน้มในอนาคตประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงจะรวมตัวกันเป็นประชาสังคมข้าม พรมแดนในลักษณะของสภาประชาชนลุ่มน้ำโขง โดยใช้นิเวศวัฒนธรรมเป็นตัวประสานความ ร่วมมือจากทุกประเทศโดยการสร้างจิตสำนึกร่วมและกิจกรรมการอนุรักษ์แม่น้ำโขงผ่านงานบุญ ประเพณี และวัฒนธรรมของแต่ละประเทศร่วมกัน

The purpose of this thesis is to study the causes behind the establishment of a trans-boundary civil society network set up to protest the blasting and clearing of rapids on the Mekong River around the Thailand-Laos border, and to analyze the methods used by that network as well as the factors contributing to its formation, in order to predict the potential for future movements to develop.

The study employed qualitative research methods for data collection purposes, consisting of semi-structured interviews, participant and non-participant observation and a review of the relevant literature.

The study found that the Mekong-Lanna environmental and cultural conservation network, a trans-boundary civil society movement, was founded in response to the potentially adverse impacts of the operation to blast and clear rapids along the Mekong River, as a challenge to the relevant governments' distortion of the truth, and for the purpose of enhancing the negotiating power of the locals in their discussions with the Thai Government. The network's activities included the organization of panel discussions in Thailand as well as overseas, cooperation with civil society movements in Lao PDR and the Mekong Sub-region through

the use of networking and the media, as well as the submission of petitions to the Ministry of Foreign Affairs in the Thai Government, the Chinese Embassy and the United Nations.

The study also found that the cooperation that took place through networking activities at the local, regional and national levels with the support of NGOs, at the cross-border level between Thailand and Lao PDR, and at the international level between the Mekong Sub-region and overseas countries, was key to the success of the operation to oppose the blasting of rapids on the Mekong, which was temporarily halted in 2004.

Regarding those internal and external factors that affected the potential effectiveness of the trans-boundary civil society movement, one important internal factor was the communist governments of China and Lao PDR, which restrict people's right to protest against them and their actions, and an important external factor was globalization, a trend which has enabled economic cooperation to take place between countries in the region, leading to exploitation of the Mekong River, but which in turn has also encouraged the exchange of knowledge and cooperation between Mekong civil society groups, through their networking activities.

As a result of these factors, the government of every country involved must consider the Mekong River's environment a national issue, and should promote cooperation in order to discuss and identify solutions across the different sectors involved, as well as establish a network to monitor the Mekong River, so as to prevent further exploitation.

It is predicted that people within the Mekong region countries will unite to form a trans-boundary civil society movement; a Mekong People's Council, which will use the variety of local cultures in existence in the region as a mechanism to increase transnational cooperation through a variety of cultural activities, as well as raise consciousness regarding the need to preserve the ecology of the Mekong River.